LAUSUNTO

3.10.2024

Sivistysvaliokunta

Asia: Valtion talousarvio 2025

Viite: HE 109/2024 vp

Yleistä

Sivistysala ry:n (jäljempänä Sivista) kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarvioehdotuksesta vuodelle 2025. Sivistan tavoitteena on, että Suomi on parhaiten koulutettujen ihmisten hyvinvoiva, avoin ja vetovoimainen maa, jossa osaamisella ja luovuudella tehdään parempaa maailmaa.

Hallituksen talouspolitiikassa Suomen talouden rakenteelliseksi ongelmaksi on tunnistettu heikko tuottavuuden kasvu: tutkimus- ja tuotekehitystoiminta kaipaa edistämistoimia ja nuorten koulutusaste laahaa kilpailijamaita jäljessä. **Sivista pitää tärkeänä, että hallitus on tunnistanut osaamisen keskeiseksi keinoksi lisätä tuottavuutta**. Kestävä kasvu ja toimiva yhteiskunta rakentuvat osaamiselle, tutkimukselle ja sivistykselle. Sivistysalan näkökulmasta yhteiskunnan odotuksiin ja yhteiskunnan muutoksen haasteisiin vastaamiseksi tarvitaan alalle toimintaedellytyksiä ja resursointia. **Suomi tarvitsee lisää osaamista ja osaajia, korkeakoulut ja oppilaitokset puolestaan taloudellista vakautta ja ennakoitavuutta.**

Julkisen talouden suunnitelmassa (kevät 2024) hallitus teki merkittävän ja osuvan valinnan siitä, että sivistysalan rahoitukseen ei kohdennettu suurimpia säästöjä, ja että aiemmin päätetyt merkittävät lisäykset toteutuvat täysimääräisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan määrärahat ovat budjettiesityksessä vuodelle 2025 8,45 miljardia euroa, mikä on yli 400 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2024 varsinaisessa talousarviossa. Kasvun merkittävimpiä tekijöitä ovat opintoraha- ja asumislisämenojen kasvu, T&K-tavoitteen mukaiset lisäykset korkeakoulujen tutkimukseen sekä peruskoulun lisäpanostukset. Budjettiriihessä päätettyjä säästöjä tehdään mm. toisen asteen ammatilliseen koulutukseen (kaikkiaan noin 130 miljoonaa euroa), Opetushallituksen jakamiin valtionavustuksiin, taiteen ja kulttuurin rahoitukseen, tieteen edistämisen valtionavustuksiin sekä nuorisotyöhön ja liikuntaan.

Sivista moittii jyrkästi ammatillisen koulutuksen säästöjä, joiden katsomme vaikeuttavan alan toimintaedellytyksiä ja heikentävän osaavan työvoiman saatavuutta. Sivista pitää tuomittavana päätöstä kasvattaa kehysriihen 100 miljoonan euron säästö budjettiriihessä 120 miljoonaan. Muut toimet kasvattavat summan 130 miljoonaan.

Talousarvioehdotukseen sisältyy lukuisia säästötoimenpiteitä, jotka liittyvät **norminpurkuesityksiin.** Sivista pitää vääränä lähestymistapana sitä, että norminpurulla perustellaan julkisen rahoituksen vähentämistä, kun **kyseessä pitäisi olla resurssien**

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi

vapauttaminen koulutuksen tavoitteiden saavuttamiseen. Tällöin normin purkaminen olisi itsessään tehokkuutta ja tuottavuutta lisäävä toimi, kun taas leikkaamalla rahoitusta vastaavasti tuottavuusvaikutus nollautuu.

Sivista keskittyy lausunnossaan opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan (29).

01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

Opetushallituksen toimintamenojen (29.01.02) määrärahan mitoituksessa on huomioitu osana opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelmaa tehtävä 14,6 miljoonan euron leikkaus. Tämä kohdentuu opetustoimen henkilöstökoulutusten rahoitukseen, joka on myönnetty pääosin henkilöstökoulutusta järjestäville yliopistoille ja ammattikorkeakouluille. Sivista katsoo, että **täydennyskoulutusta olisi jatkossakin mielekästä rahoittaa, kehittää ja koordinoida kansallisesti.** Tämä varmistaisi edellytykset monipuoliseen täydennyskoulutustarjontaan.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen toimintamenoissa (29.01.04) määrärahan mitoituksessa on huomioitu 10 miljoonan euron lisäys **aikuiskoulutustuen korvaavaan järjestelmään**. Sivista pitää hyvänä sitä, että talousarvioesityksessä on tunnistettu aikuiskoulutustuen lakkauttamiseen liittyvä haastava tilanne niillä aloilla, joilla tukea on käytetty laajasti alalla vaadittavien kelpoisuuksien suorittamiseen. Kasvatus- ja koulutusalalla tämä liittyy erityisesti varhaiskasvatuksen henkilöstön sekä erityisopettajien saatavuuteen.

10. Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus ja vapaa sivistystyö

Tarkastelemme tämän osion yhteydessä myös valtiovarainministeriön pääluokkaan (28) sisältyvää kuntien tukemista, jolla on keskeinen vaikutus varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen rahoitukseen.

Varhaiskasvatus

Sivista pitää tärkeänä sitä, että talousarvioesityksessä jatketaan toimia varhaiskasvatuksen osaajapulaan vastaamiseksi. Aikuiskoulutustuen korvaavan järjestelmän lisäksi kuntien valtionavustuksiin ehdotetaan 6 miljoonaa euroa varhaiskasvatuksen täydennyskoulutusmallia varten. Sivista huomauttaa, että kunnallisen järjestäjän rinnalla osana varhaiskasvatuksen palveluverkkoa toimii yksityisiä palveluntuottajia, joilla niin ikään on haasteita kelpoisuusehdot täyttävän henkilöstön rekrytoinnissa. **Sivista katsoo, että malli tulee kehittää siten, että myös yksityisen varhaiskasvatuksen toimijoilla on mahdollisuus saada tukea henkilöstönsä täydennyskoulutukseen.**

Kuntien valtionosuuden mitoituksessa on huomioitu yhdenvertaisuussuunnitteluvelvoitteesta luopumisen vaikutuksena 44 000 euron vähennys, paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisvelvoitteesta luopumisen vaikutuksena 442 000 euron vähennys sekä Vardan raportointivelvoitteiden keventämisen vaikutuksena yhteensä 170 000 euron vähennys. **Sivista suhtautuu myönteisesti varhaiskasvatuksen arjen sujuvuuden lisäämiseen muun muassa suunnitteluun ja raportointiin liittyviä normeja keventämällä.** Sivista katsoo, että kaikista yksikkö- ja järjestäjätason erillissuunnitelmista voitaisiin luopua ja koota tarpeelliset asiat paikallisiin

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi

varhaiskasvatussuunnitelmiin. Tästä vapautuva aika tulisi kuitenkin voida kohdentaa varhaiskasvatuslain tavoitteiden edistämiseen määrärahaan tehtävien leikkausten sijaan.

Perusopetus

Sivista kiittää ehdotuksesta nostaa yksityisen opetuksen järjestäjien kotikuntakorvaus 100 prosenttiin, johon on varattu 4 545 000 euroa osana kuntien peruspalvelujen valtionosuutta (28.90.30). Sivista katsoo, että nyt ehdotettava kotikuntakorvauksen porrastuksesta luopuminen yksityisten perusopetuksen järjestäjien osalta on pitkään odotettu uudistus, joka vahvistaa sekä perusopetuksen järjestämisen ylläpitäjäneutraliteettia että oppilaiden yhdenvertaista kohtelua.

Sivista pitää valitettavana sitä, että jatkossakin harjoittelukoulut ja valtion koulut jäävät alemman kotikuntakorvauksen piiriin. **Erityisesti harjoittelukoulujen osalta asiaa tulisi arvioida monipuolisten opetusharjoittelujen tarjoamisen kannalta.** Sivista esittää harkittavaksi oppimisen tuen kokonaisuudistuksen rajaamista siten, että siihen varattuja resursseja olisi mahdollista kohdentaa kotikuntakorvauksen nostoon myös harjoittelukoulujen kohdalla.

Sivista kiittää talousarvioesityksessä mukana olevista **panostuksista esi- ja perusopetuksen oppimisen tukeen**. Sivistysalan barometrissa opetuksen järjestäjistä lähes 70 % arvioi tuki- ja hyvinvointipalveluita tarvitsevien oppilaiden määrän kasvaneen kuluneen 12 kk aikana. Yksikään vastaajista ei arvioinut tuen tarpeen vähenneen. Trendi on sama kaikilla koulutusasteilla. Tuki- ja hyvinvointipalveluihin sisältyy sekä oppimisen tuen että opiskeluhuollon näkökulmia, mutta koulujen arjessa kokonaiskuva on selkeä: oppilaat tarvitsevat aiempaa enemmän erilaisia tukitoimia.

Eduskunnan käsittelyyn on tuotu budjettilakina käsiteltäväksi esi- ja perusopetuksen oppimisen tukea koskeva uudistus. Sivista katsoo, että tavoite tuen painopisteen siirtämisestä ennakoiviin, ns. ryhmämuotoisiin tukimuotoihin on tärkeä. Joiltain osin uudistuksessa säädellään tuen resurssin kohdentamista epätarkoituksenmukaisella tarkkuudella. Esityksessä on esimerkiksi määritelty, että ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin olisi varattava vähintään 0,122 opetustuntia viikossa koulun oppilasta kohden. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että yleisopetuksen ryhmät muodostettaisiin siten, että yhden opettajan opettamassa perusopetuksen ryhmässä olisi enintään viisi erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta oppilaskohtaisena tukitoimena saavaa oppilasta. **Sivista ei pidä tarkoituksenmukaisena resurssien määrittelyä tällä tarkkuudella lain tasolla, vaan katsoo että järjestäjällä on mielekästä säilyä mahdollisuus kohdentaa resursseja oppilaiden tarpeeseen perustuen.**

Osana oppimisen tuen uudistusta uudistetaan myös tuen asiakirjoihin liittyviä käytäntöjä. Tämä on sinänsä tervetullutta. Sivista pitää kuitenkin erikoisena, että uudistukselle on laskettu kuntien valtionosuutta pienentävä vaikutus: esi- ja perusopetuksen tuen asiakirjojen keventämisellä arvioidaan olevan 420 000 euron vaikutus laskennalliseen valtionosuuteen. **Määrärahan leikkaus vesittää oppimisen tuen uudistuksen tavoitteen kohdentaa henkilöstön voimavaroja hallintotyön sijaan tosiasialliseen tuen tarjoamiseen.**

Sivista kiittää panostuksista vuosiviikkotuntien lisäämiseen. Osaamisen perustan kuntoon laittaminen on luontevaa aloittaa vahvistamalla perustaitoja. On kuitenkin varottava sellaista käsitystä, jossa vuosiviikkotuntien määrä yksinään ratkaisee oppimistulokset. Suomi on pärjännyt

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi

hyvin kansainvälisessä vertailussa siitäkin huolimatta, että esimerkiksi äidinkielen ja kirjallisuuden sekä matematiikan opetuksen osuus on ollut alaluokilla tuntimääriltään eurooppalaisen keskiarvon alapuolella ja koulupäivät muutenkin lyhyempiä. **Oppimistulosten heikkenevä trendi sekä toimintaympäristön muutokset edellyttävät perusopetuksen syvällistä kehittämistä.**

Vapaa sivistystyö

Sivista pitää tärkeänä huolehtia vapaan sivistystyön rahoituksesta ja resursseista. Vapaan sivistystyön sektorilla toimii noin 290 oppilaitosta, jotka järjestivät esimerkiksi vuonna 2021 81 000 koulutusta 1,1 miljoonalle suomalaiselle. **Useimmat oppilaitosten ylläpitäjistä ovat joutuneet sopeuttamaan henkilöstöresurssejaan, vähentämään koulutustarjontaansa sekä kasvattamaan ryhmäkokojaan**.

Vapaassa sivistystyössä opintokeskuksia ylläpitävien sivistysliittojen yleisavustuksiin kohdistuu noin 18 prosentin leikkaus. Opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistys- ja kulttuuritoimintaan varattiin vuodelle 915 000 euroa. **Leikkaus voi vaikuttaa kriittisesti sivistysliittojen ylläpitämien opintokeskusten toimintaan**, sillä käytettävissä oleva määräraha oli jo aikaisemmin pieni. Sivista pitää hyvänä sitä, että vapaan sivistystyön keskusjärjestöjen toimintaan sekä vapaan sivistystyön tutkimuksen yhteistyö- ja tiedotustoimintaan varatut määrärahat pysyvät ennallaan. Tämä edesauttaa vapaan sivistystyön yhteisen toiminnan kehittämistä ja toimintakentän yhtenäistämistä.

Muutokset aikuisten jatkuvaan oppimiseen heikentävät myös vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaedellytyksiä. Esimerkiksi ammatillisen koulutuksen leikkaukset osuvat myös niihin vapaan sivistystyön oppilaitoksiin, jotka järjestävät ammatillista koulutusta. Lisäksi erilaiset jatkuvan oppimisen leikkaukset vähentävät suomalaisten toimintakykyä ylläpitäviä koulutusmuotoja ja kaventavat kaikenikäisten oppimisen mahdollisuuksia. Kipeimmin leikkaukset osuvat pieniin paikkakuntiin, joissa harrastus- ja opiskelumahdollisuuksia on jo ennestään vähemmän kuin isoissa kaupungeissa.

Sivista katsoo, että vapaalla sivistystyöllä on merkittävä rooli kotoutumisen toteuttamisessa, sillä oppilaitokset ovat järjestäneet erittäin tuloksellisesti kotoutumis- ja kielikoulutusta. Hallitus aikoo toteuttaa kotoutumispalvelujen uudistuksen, jossa järjestelmää tehostetaan ja rahoitus kootaan yhteen kanavaan. Pidämme tärkeänä, että **kotoutumiskoulutus koottaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle**. Tämä varmistaisi näkemyksemme mukaan parhaiten kotoutumiskoulutuksen laadun ja vaikuttavuuden.

Sivista pitää tärkeänä, että Suomi pitää kiinni lupauksestaan avustaa Ukrainaa sodassaan Venäjää vastaan. Osana tätä sitoutumista **Sivista pyytää eduskuntaa huolehtimaan ukrainalaisten pakolaisten kielikoulutuksen rahoituksesta**. Pääosa ukrainalaisista koulutusta saavista haluaa jäädä Suomeen tekemään työtä. He tarvitsevat suomen tai ruotsin kielen koulutusta työllistyäkseen. Rahoituksen uupuessa osa ukrainalaisista jää jo nyt ilman koulutusta. Ukrainalaisten kielikoulutus työllistymisen ja kotoutumisen vahvistamiseksi on ollut vuodesta 2023 alkaen alibudjetoitua, mikä asettaa oppilaitokset taloudellisesti vaikeaan tilanteeseen. Rahoitusvajetta on paikattu tulevien vuosien määrärahoilla sekä vapaan sivistystyön oppilaitosten omasta taseesta. **Vuodelle 2025 lisärahoitusta ukrainalaisten koulutukseen tarvitaan 5,2 milj. euroa, kun tämän vuoden osalta**

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi

rahoitusta jäi puuttumaan noin 6 milj. euroa. Pääosa ukrainalaisista koulutusta saavista haluaa jäädä Suomeen tekemään työtä. He tarvitsevat suomen tai ruotsin kielen koulutusta työllistyäkseen.

20. Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

Ammatillinen koulutus

Sivista toteaa eduskunnan sivistysvaliokunnalle ammatillisen koulutuksen leikkausten olevan merkittäviä ja niiden kohdistuvan erityisesti aikuiskoulutukseen. Leikkausten vaikutukset ovat moninaiset ja vaihtelevat koulutuksen järjestäjien välillä. **Ammatillisen koulutuksen leikkausten osuvat erikoistuneisiin koulutuksen järjestäjiin siten, että osalla oppilaitoksista ammatillisen koulutuksen budjetista leikataan yli 10 prosenttia.**

Ammatillisen koulutuksella on käytännössä kaksi isoa asiakasryhmää: ilman työmarkkinakelpoista tutkintoa olevat opiskelijat (sisältäen ylioppilaat) sekä jo työmarkkinoilla olevat opiskelijat, joilla on aiempi pohjakoulutustutkinto suoritettuna. Jälkimmäisen ryhmän osuus käsitti vuoden 2022 toteutuneiden opiskelijavuosien mukaan noin 600 miljoonaa euroa ammatillisen koulutuksen budjetista. Hallituksen sopima 120 miljoonan euron sopeutus kohdistetaan juuri tähän ryhmään. **Vähennys tulee tarkoittamaan noin 11 000 opiskelijavuoden leikkausta 64 500 opiskelijavuodesta,** kun noin 118 000 opiskelijavuotta jää säästöjen ulkopuolelle.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien joukkoon kuuluu laajasti sellaisia oppilaitoksia, joilla on muutakin koulutusta järjestettävänä tai ylläpidettävänä kuin ammatillista koulutusta eli esimerkiksi vapaata sivistystyötä tai taiteen perusopetusta. Lisäksi ammatillisen koulutuksen kenttä koostuu useista pienemmistä ja erikoistuneista koulutuksen järjestäjistä. **Mitä erikoistuneempi ja pienempi oppilaitos on kyseessä, sitä hankalammaksi oman toiminnan ylläpito käy.** Säästöjä ei ole mahdollista toteuttaa tutkintokohtaisesti tai tarkentaa esimerkiksi työelämätarpeen mukaan.

120 miljoonan säästötoimien lisäksi ammatilliseen koulutukseen kohdistuu 6 miljoonan sopeutus strategia- ja kehittämisrahoituksesta ja norminpurku-perusteella tehtävät säästöt, joiden arvioidaan nousevan noin 4 miljoonaan euroon. **Määrärahatason lasku on siis yhteensä 130 miljoonaa.** Sivista on kuitenkin kiitollinen siitä, että oppimiseen tukeen tullaan panostamaan.

Sivistan huolena on ollut, että ammatillisen koulutuksen leikkaukset on suunniteltu tehtäväksi jo vuodesta 2025 alkaen eli vielä nykyisen rahoitusjärjestelmän ollessa voimassa ja ennen kuin ammatillisen koulutuksen uudistus voidaan toteuttaa. **Sen vuoksi esitämme valiokunnalle yksittäisen koulutuksen järjestäjän turvaamiseksi muutosjarrua siten, että yksittäisen koulutuksen järjestäjän vuosikohtainen muutos ei saisi olla enemmän kuin 10 prosenttia.** Vertailun vuoksi mainittakoon, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleihin sisältyy siirtymäsäännös, jonka mukaan muutokset yksittäisen korkeakoulun rahoitukseen voivat olla enintään kolme prosenttia verrattuna edellisen vuoden tasoon. Tällöin rajauksesta johtuva alijäämä jaetaan rahoituksen saajien kesken niiden rahoituksen suhteessa.

Pyydämme valiokuntaa vielä kiinnittämään huomiota koulutuksen järjestäjien kannalta huonoon ennakointimahdollisuuteen leikkausten osalta, sillä tiedonkeruun mekanismien takia koulutuksen järjestäjät saavat vasta myöhemmin syksyllä ajantasaisen tiedon siitä, kuinka suuri

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi

osuus kunkin koulutuksen järjestäjän koulutuksesta kohdistuu jo aiemman tutkinnon suorittaneille, ja kuinka isot leikkaukset yksittäisen koulutuksen järjestäjän toimintaan tulee kohdistumaan. Ajantasaisin tieto koostetaan vuonna 2023 järjestetystä koulutuksesta. On selvää, että leikkauksilla on todennäköisesti negatiivisia henkilöstövaikutuksia oppilaitoksissa. Kaiken kaikkiaan koulutuksen järjestäjien keskuudessa on suurta epävarmuutta tulevasta, kun vuoden 2025 leikkausten lisäksi ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja ohjausmalli uudistetaan vuonna 2026.

Lukiokoulutus

Sivista kiittää lukiokoulutuksen käyttökustannusten määrärahan mitoituksessa huomioitua 10 miljoonan euron lisäystä oppimisen tukeen hallitusohjelmassa sovitulla tavalla. Lisäys vahvistaa esimerkiksi tukiopetuksen ja erityisopetuksen saatavuutta lukioissa.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) keväällä 2024 valmistuneen oppimisen tuen toteutumista lukiokoulutuksessa selvittäneessä arvioinnissa noin puolet erityisopettajista ja rehtoreista arvioi lukionsa erityisopetukseen kohdennettujen resurssien olevan riittäviä ja työn tekemiseen olevan tarpeeksi aikaa[1]. Sivistysalan barometrissa (2023) puolestaan noin 65 % vastaajista arvioi hallinnollisen työn määrän kasvaneen yleissivistävässä koulutuksessa niin opetus- kuin muun henkilöstön osalta[2].

Sivista korostaa, että oppimisen tukeen osoitettavan lisäresurssin paras ja tarpeellisin käyttökohde on tosiasiallisen oppimisen tuen lisääminen hallintotyön sijaan. Sivista ei pidä hallituksen esityksen luonnoksessa mainittua hallintopäätöstä lukiokoulutuksen erityisopetuksesta tarkoituksenmukaisena.

Määrärahan mitoituksessa huomioidaan säästöjä vajaan kolmen miljoonan euron edestä. Näistä **Sivista pitää erityisen heikosti perusteltuna norminpurun perusteella tehtäviä säästöjä**, sillä kyseiset norminpurkukohteet (vuosisuunnitelmasta luopuminen, kodin ja oppilaitoksen yhteistyön keventäminen) eivät tosiasiallisesti vähennä oppilaitoksissa tehtävää työtä. Sinänsä Sivista suhtautuu myönteisesti koulutusalan norminpurkuun, mutta näiden esitysten perusteella tehtävä määrärahojen leikkaus ei ole kuitenkaan perusteltavissa.

Sivista toteaa, että lukiokoulutuksen käyttökustannuksiin vaikuttaa keskeisellä tavalla opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 21 b §:ssä säädetty keskimääräiseen yksikköhintaan tehtävä vähennys. Sivista pyytää sivistysvaliokuntaa kiinnittämään huomiota siihen, että tämän vähennyksen myötä lukiokoulutuksen rahoitusta leikataan noin 100 miljoonan euron verran joka vuosi. Tilanne on jatkunut vuodesta 2013.

---

[1] Oppimisen tuelle on todellista tarvetta lukioissa, ja sen kehittämistä pitää jatkaa | Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi)

[2] Toimialakatsaus ja barometri - Sivista

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

Suomi tarvitsee lisää korkeakoulutettuja osaajia. Maamme menestys perustuu osaavien ja luovien ihmisten työhön. Koulutustasoamme pitää nostaa yhteisesti hyväksytyn tavoitteen mukaisesti niin, että puolet nuorisoikäluokasta suorittaa korkeakoulututkinnon. Tämä edellyttää poliittisilta päättäjiltä pitkäjänteistä työtä korkeakoulujen kapasiteetin kasvattamiseksi. Sen toteutumiseksi vaaditaan lisää rahoitusta yliopistoille ja ammattikorkeakouluille.

Kiitämme kasvavista panostuksista tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatiotoimintaan. On valtiovallalta merkittävä ja tärkeä valinta, että säästöpaineista huolimatta lisäykset T&K-rahoitukseen toteutuvat luvatusti eikä niihin tehdä säästöjä. Yhteiskunnassa kasvava TKI-toiminta edellyttää lisää osaamista ja osaajia, mutta toiminnan kasvu lisää myös mahdollisuuksia osaamisen kasvattamieen. Korkeakouluissa tehtävä tutkimus kytkeytyy aina erottamattomasti niiden koulutustehtävään. **Tohtoripilotti** on tästä erinomainen osoitus.

Sivista pitää hyvänä, että korkeakoulujen perusrahoituksen taso säilyy vakaana ja 2,7 prosentin indeksikorotus toteutuu kustannusten noustua. Korkeakoulujen laadukkaalle opetukselle ja tutkimukselle on tärkeää, että valtion rahoitus on ennustettavaa. Yhteiskuntamme asettaa korkeakouluille korkeat odotukset, jotka vaativat resursseja. Sivista esittää huolensa siitä, että korkeakoulujen reaalinen opiskelijakohtainen perusrahoitus vähenee, erityisesti ammattikorkeakouluissa.

Korkeakoulujen tavoitteita lisättäessä resursseja on lisättävä vastaavasti. Yhteinen tavoite korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrän nostamisesta 50 prosenttiin ikäluokasta vuoteen 2030 mennessä on tärkeä Suomen kestävän kasvun, yhteiskunnan uudistumisen ja globaalin kilpailukyvyn kannalta. Kaiken kaikkiaan hallituksen ja koko yhteiskunnan odotukset korkeakouluille kasvavat: koulutuksen läpäisyn parantaminen, kansainvälisten opiskelijoiden rekrytointi ja työllistyminen, kunnianhimoiset TKI-tavoitteet sekä yhteistyön lisääminen elinkeinoelämän kanssa edellyttävät onnistuakseen riittävää perusrahoitusta.

Suomen Akatemian tiederahoitukseen tehdyt lisäykset ovat kiitettävä päätös. Samoin olemme tyytyväisiä Business Finlandin määrärahojen lisäykseen. **Jälkimmäiset kohdistuvat erityisesti korkeakoulujen ja yritysten yhteistyöhön.** BF:lle on lisäksi annettu tehtäväksi laatia ammattikorkeakoulujen laadukas TKI-toiminta paremmin huomioiva rahoitusinstrumentti, sillä AMKien laadukas, alueellinen ja työelämälähtöinen TKI-toiminta on jäänyt liian vähälle huomiolle.

Sivistan mielestä **jatkossa olisi suunnattava T&K-rahoituksen lisäyksiä myös korkeakoulujen tutkimusprofiileita nostavaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan perusrahoituksena eli laskennallisin perustein.** Kilpailtua rahoitusta ei voi yksinään kasvattaa määrättömästi, sillä se edellyttää omarahoitusosuutta.

80. Taide ja kulttuuri

Sivista on erittäin huolissaan taide- ja kulttuurialaan kohdistuvien valtionavustus- ja valtionosuusleikkausten vuoksi. Ottaen huomioon, että samaan aikaan hallitusohjelman mukaisesti on tehty tulevaisuuteen tähtäävä kulttuuripoliittinen selonteko ja tavoitteena on

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi

valmistella luovien alojen kasvustrategia, on vaikea nähdä perusteita merkittäville luovien alojen ytimen leikkaustoimille. Lähes 10,5 miljoonan euron vähennys museoiden ja esittävien taiteiden yhteisöjen valtionosuuksiin ja -avustuksiin sekä vapaalle kentälle suuntautuvien valtionavustusten 6,5 miljoonan euron leikkaus näkyisivät karusti mm. koko maan kulttuuritapahtumien saatavuudessa. On ristiriitaista leikata rahoitusmahdollisuuksia Suomen potentiaalisilta kasvualoilta, kuten elokuva- ja av-alojen sisällöntuotannosta. Erityisesti vapaan kentän tilanne heikentyisi leikkausten myötä entisestään, mikä lisäisi työttömyys- ja toimeentulotukimenoja. Korkeakoulutettujen luovien alojen osaajien ajaminen alanvaihtoon ja uudelleen koulutukseen tulee kalliiksi sekä yksilöille että yhteiskunnalle. Sivistan mielestä myös **lasten kulttuuri- ja taidekasvatukselle on löydettävä riittävät resurssit**.

90. Liikuntatoimi

Sivista pitää positiivisena panostuksena Suomi liikkeelle -ohjelman jatkoa ja siihen osoitettua määrärahaa tärkeänä panostuksena hyvinvoinnin lisäämiseen. Liikkuva varhaiskasvatus, Liikkuva koulu ja Liikkuva opiskelu -ohjelmat ovat olennaisia toimijoita lasten, nuorten ja opiskelijoiden liikkumattomuuden ennaltaehkäisyssä. Ohjelmalle osoitettu määräraha on tarkoitus käyttää ohjelman toimeenpanon tukemiseen, kuten koordinointiin, vuorovaikutukseen ja viestintään. On muistettava, että Suomi liikkeelle -ohjelman osien tulisi olla tasavertaisesti myös yksityisen sektorin saavutettavissa ja ohjelman vaikuttavuutta tutkittaessa myös yksityiset päiväkodit, koulut ja oppilaitokset huomioidaan.

Sivista muistuttaa eduskunnan sivistysvaliokuntaa siitä, että urheiluopistot ovat Suomen suurin liikunnan osaamisyhteisö ja lakisääteinen toimija, joka vaikuttaa liikkumisen edistämiseen valtakunnallisesti mm. kouluttamalla ammattilaisia ja seuratoimijoita, tarjoamalla olosuhteita, kehittämällä TKI-toimintaa sekä liikuttamalla eri ikäisiä omilla kursseillaan. **Urheiluopistojen elinvoimaisuutta vaarantavat niin vapaan sivistystyöhön kuin ammatillisen koulutukseen kohdistuneet säästötoimet.**

91. Nuorisotyö

Osana hallituksen nuorisopakettia koulu- ja oppilaitosnuorisotyön määrärahaa (29.91.51) ehdotetaan lisättäväksi miljoonalla eurolla. Sivista pitää hyvänä sitä, että **edellytyksiä moniammatilliseen yhteistyöhön kouluissa ja oppilaitoksissa lisätään** resurssia kasvattamalla. Kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävästä nuorisotyöstä on saatu hyviä kokemuksia, ja se tukee koulujen ja oppilaitosten edellytyksiä keskittyä niiden ydintehtävään oppimisen paikkana.

Helsingissä 3.10.2024

Sivistysala ry

Heikki Kuutti Uusitalo, johtaja, politiikka ja vaikuttaminen, heikki.kuutti.uusitalo@sivista.fi

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi

Annakaisa Tikkinen, johtava asiantuntija (varhaiskasvatus, perusopetus ja lukiokoulutus), annakaisa.tikkinen@sivista.fi

Jussi-Pekka Rode, asiantuntija (ammatillinen koulutus, liikuntatoimi), jussi-pekka.rode@sivista.fi

Aleksi Sandroos, asiantuntija (varhaiskasvatus, VST ja ammattikorkeakoulut), aleksi.sandroos@sivista.fi

Paula Tuovinen, asiantuntija (yliopistot, TKI, kulttuuri ja taide), paula.tuovinen@sivista.fi

Sivistysala tekee sinnikästä työtä koulutuksen, osaamisen ja luovuuden puolesta. Sivista edustaa 400:aa yksityistä sivistysalan työnantajaa. Jäsentemme palveluksessa on 69 000 alan ammattilaista. Olemme Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi